

Ksenija Černigoj
OŠ Šturje Ajdovščina

UČENJE JE PROCES

Ko predstavljam FSP ali se s kolegi pogovarjam o spreminjanju lastne prakse, se vedno ustavimo ob vprašanju:

»Kaj pa ocene?«

Vprašanje je seveda popolnoma zgrešeno, vprašati bi morali: »Kaj pa znanje?«

Ker pa v moramo šoli še vedno upoštevati veljavno zakonodajo, je potrebno v redovalnico vpisati številčne ocene.

Kako se tega lotevam?

Ugotovila sem, da ne pomaga spreminjati načina poučevanja in učenja, če ne spreminjamo ocenjevanja – torej zadnje faze v procesu učenja.

Že prvo leto sem opustila teste znanja. Ohranjam pa ocenjevanje besedil (pisnih in ustnih), ki jih tvorijo učenci.

Ob tem so se v treh letih oblikovala načela, ki jih pri ocenjevanju vedno upoštevam.

1. Učenci poznajo in zmorejo ubesediti zastavljene cilje.
2. Cilji so za posamezne učence različni, učenci presojujejo o njihovi zahtevnosti.
3. Skupaj oblikujemo merila, po katerih prepoznamo dobro besedilo.
4. Merila večkrat spreminjamo oziroma dopolnjujemo.
5. Vrednotenje temelji na tem, da ugotavljamo, v kolikšni meri je sošolec dosegel zastavljene cilje (merila uspešnosti).

Ocenjevanje zelo vpliva na proces učenja, zato ga poskušam čim bolj vključiti v proces.

Primer obravnave in ocenjevanja znanja v 8. razredu

1. PREŠERNOVA POEZIJA

Pri obravnavi književnih (umetnostnih) besedil v 8. razredu obravnavamo poezijo Franceta Prešerna.

Prešernove pesmi, objavljene v berilih, so napisane v zahtevnem (starinskem) jeziku, zato jih ni mogoče razumeti brez dodatne učiteljeve razlage. O tem, kako učenci in dijaki sprejemajo in razumejo Prešernovo poezijo, je bilo narejenih veliko raziskav. Sama najbolj poznam ugotovitve dr. Zorana Božiča. Slednji ugotavlja, da so skoraj vse pesmi v berilih prezahtevne

za učence, ki so jim namenjene, in predlaga, da bi učenci brali enostavnejše – ljubezenske Prešernove pesmi.¹

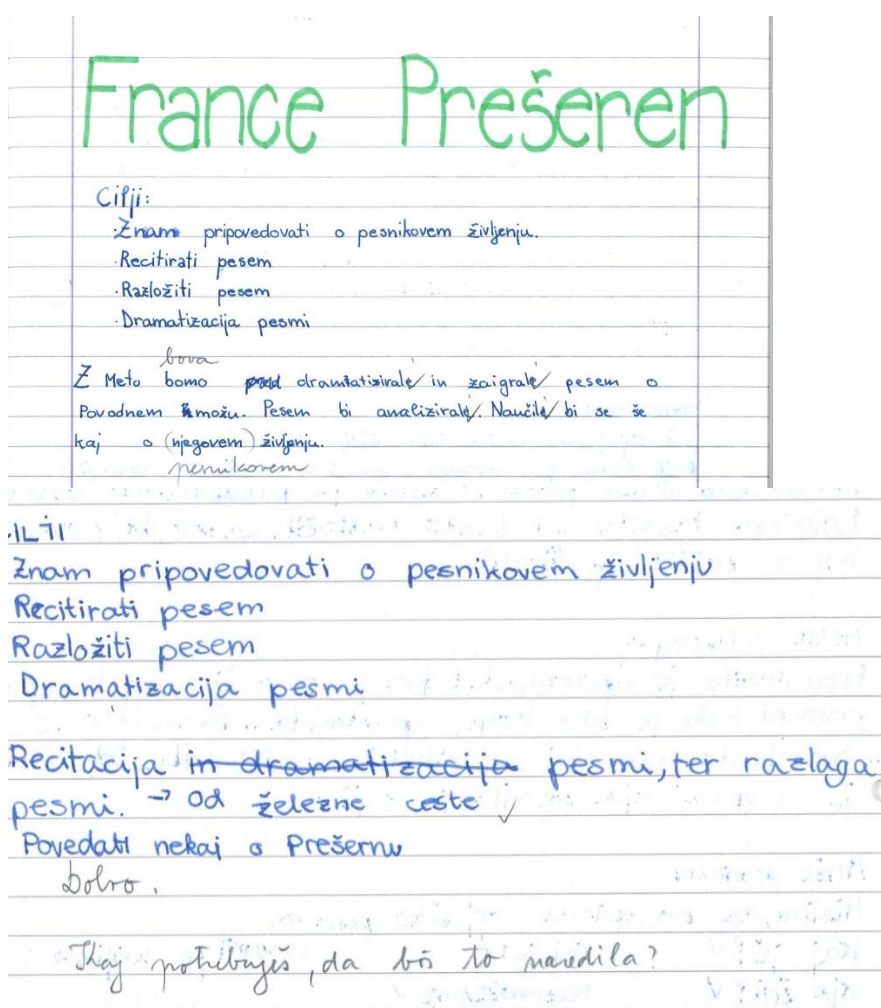
Letos sem se obravnave lotila na tak način:

Načrtovala sem, da bomo pesmi prebrali, razložili ... v 10 urah.

1. ura je bila namenjena **določanju osebnih ciljev**.

(V knjižnico sem prinesla veliko gradiva: faksimile Poezij, različne izdaje Poezij, Zgodbe o Prešernu, Kekca, knjige Presheren. doc ...)

Učenci so se razdelili v skupine in izbrali, kaj bodo brali, razlagali. Cilje so zapisali v zvezke.

Slika 1 Primera (dobrega) zapisa ciljev v zvezek

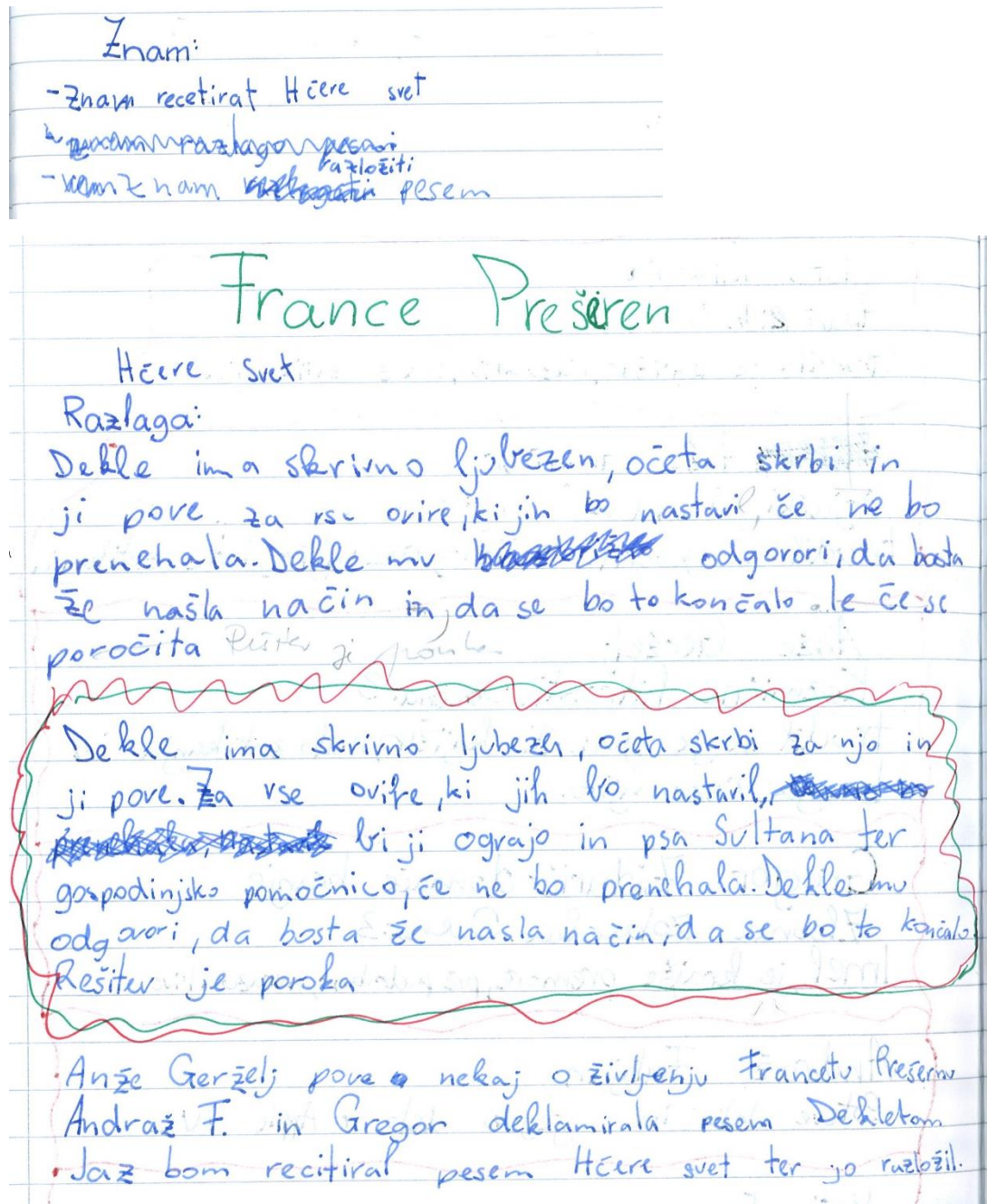
Doma sem pregledala, kaj učenci načrtujejo in pripravila gradivo za naslednje ure.

2., 3., 4., in 5. ura so bile namenjene skupinskemu delu: raziskovanju, učenju, spraševanju, dopolnjevanju ...

¹ BOŽIČ, Z. 2010. Slovenska literatura v šoli in Prešeren : znanstvena monografija. Ljubljana : Tangram.

Učenci so lahko bili v učilnici, knjižnici, računalniški učilnici ali na hodniku. Ves čas sem jim bila na voljo.

6. uro smo namenili pregledu dela. Učenci so zapisali, kaj že znajo.

Slika 2 Primer (dobrega) zapisa – presoje o tem, kaj učenec že zna

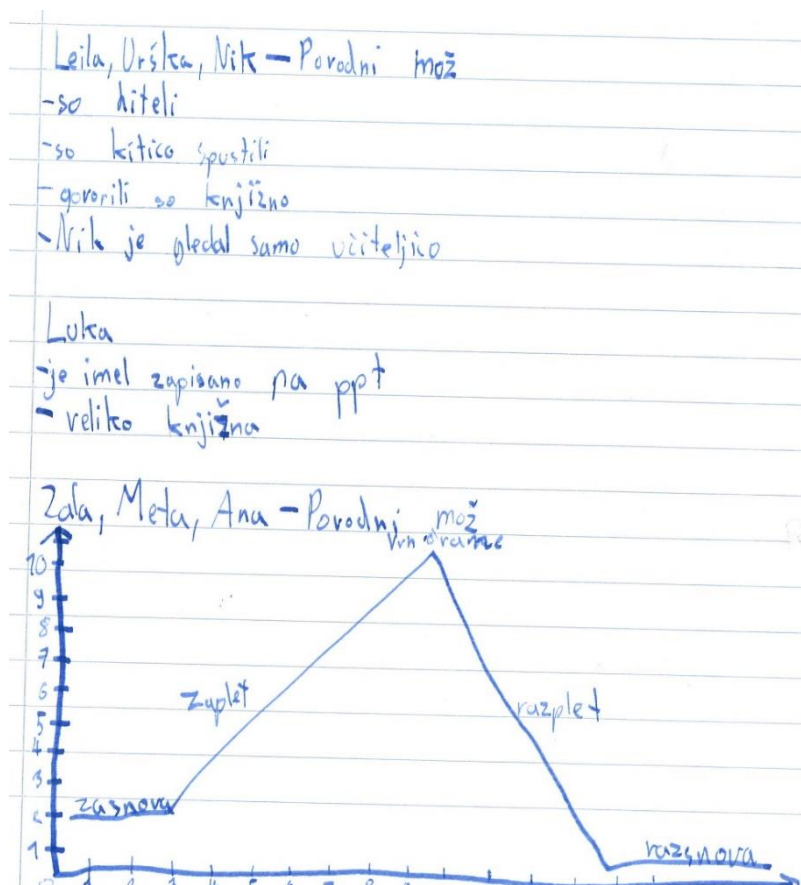
7., 8. in 9. uro smo namenili ogledu predstavitev, ki so jih pripravili učenci. Učenci so deklamirali ali recitirali pesem, pripovedovali o pesnikovem življenju, razlagali pesmi, predstavljali pesniške oblike.

Sošolci so jih poslušali in si zapisovali.

Zapisovala sem tudi jaz na tablo tiste ključne besede, za katere sem menila, da jih morajo poznati vsi.² Ne da bi kaj vplivala na izbor pesmi, sta dve skupini učencev izbrali balado Povodni mož, dva učenca pa sonet Apel in čevljar.

Ob deklamaciji pesmi Povodni mož sem učence spraševala, kako poteka dogajanje. Brez težav so ugotovili, da so prve tri kitice zelo mirne (opisuje Urško), da se ob prihodu povodnega moža dogajanje zapleta, da je zaplet dolg, da je proti koncu zapleta dogajanje in vzdušje vedno bolj napeto in strašljivo, da dogajanje doseže vrh z nevihto, takrat Urška nima nobenega izhoda več, temu sledi hiter razplet, povodni mož odnese Urško v Ljubljano, razpletu sledita še dva verza (razsnova), ko pesnik ugotavlja, da Urške na tem svetu ni videl nihče več. Razložila sem, da je to dramski trikotnik, učenci pa so nekaj šušljali. Kaj? To je dramatometer. S čim bi merili dramsko napetost? Lahko narišemo dramatogram ... Seveda. Dva učenca sta na tablo risala koordinatni sistem. Ostali so to naredili v zvezek. Prepričana sem, da so vsi razumeli.

Primer enega zapisa je na spodnji sliki.

Slika 3 Primer zapisa v zvezku – vrednotenje nastopov sošolcev

² Povodni mož (balada) in Apel in čevljar (sonet)

10. ura je bila namenjena dokazovanju znanja.

Na liste sem pripravila zapis ključnih besed, ki so jih omenjali (oziroma raziskovali) učenci v prejšnjih urah.

Učenci so samostojno zapisovali, kaj znajo, vedo, zmorejo razložiti o Prešernovem življenju in pesništvu.

Zapise sem pregledala, pod učenčeva besedila pa zapisala, kako bi svoj izdelek še lahko izboljšali.

Najprej sem bila ob branju besedil skoraj malo razočarana. Razmišljala sem: »Devet šolskih ur so imeli na voljo, pa tako malo so si zapomnili!?!«

In na tej točki sem ponovno razmislila o metodi FSP. Nisem iskala vzrokov za »neuspeh«, ampak sem razmislila, kako bi lahko bolje.

Prav za vsakega učenca sem poskusila dobiti v besedilu, ki ga je napisal, kaj je bilo dobrega, nato pa mu svetovati, kako bi svoj izdelek lahko izboljšal. Dogovorili smo se, da bodo izdelke popravljali doma.

Eni (8 učencev) so to že naredili, ostali še bodo. Nekateri pa bodo zadovoljni s svojim izdelkom.

Čeprav v pouk uvajam spremembe že 4. leto zapored, se mi še vedno zgodi, da obupujem, da nisem zadovoljna z izdelki, da ugotavljam, da se učenci ne angažirajo dovolj ... A ne obupam. Iščem rešitve. Navadno se izkaže, da je potrebno samo to, da **imajo učenci še eno priložnost**.

Kot učiteljica tudi zelo težko sprejemem dejstvo, da eni učenci bolje poznajo pesem Dekletom, drugi Povodnega moža, tretji Apela in čevljarja, saj sem dolga leta učila tako, da je bila pomembna vsebina. Res se moram prepričevati, da sem na pravi poti, da **je pomembnejši od vsebine, ki jo učenci usvojijo, proces učenja**.

Torej:

1. Učenci so delali z besedilom – brali so Prešernovo poezijo. Prav vsi so se »spopadli s starinskim in zahtevnim jezikom. Vsi so parafrazirali pesnikove besede.
2. Učenci so raziskovali pesnikovo življenje in o njem pripovedovali.
3. Vsi učenci so opazovali pesmi, uporabljali so poimenovanja pesem, lirski, pripovedna, kitica, verz ...

2. DOMAČE BRANJE

Učenci prosto izbirajo knjige za domače branje. Navadno pripravijo govorni nastop. Letos sem se prvič odločila, da bodo predstavitev zapisali.

V spletni učilnic sem objavila splošna navodila – oporne točke, s pomočjo katerih so se učenci pripravili na pisanje o prebranem delu.³ Za vsakega učenca pa sem pripravila tudi vprašanja, povezana s prebrano knjigo. Vprašanja so bila učencem samo v pomoč, lahko so se odločili za povsem samostojen zapis.

Besedila sem pregledala, učencem sem svetovala, kako bi jih lahko izboljšali.

Po pogovoru smo določili še »številčno« oceno. Če ej bil učenec z njo zadovoljen, smo jo vpisali v redovalnico.

DISTORZIJA

Učenec je dovolj dobro povzel zgodbo. Ker se je trudil povedati vse zelo na kratko, v besedilu ni bilo dobrih utemeljitev/razlag za ravnanje književnih oseb. Ob »popravi« sva se dogovorila, da bolj prepričljivo zapiše, kako je razumel pomen ljubezni za glavno književno osebo.

³ Avtor (pisatelj, prevajalec, ilustrator ...), Založba, Leto izida, Knjižna zbirka

Zgradba besedila (Poglavja)

Pripovedovalec (Kdo pripoveduje zgodbo? Kako vidi dogajanje?)

Kraj dogajanja (Kje se dogaja? Na podlagi česa si ugotovil, kje se zgodba dogaja? Je to resničen ali izmišljen kraj? Opiši ga.)

Čas dogajanja (Kdaj se dogaja Na podlagi česa si to ugotovil? Se dogaja v preteklosti? Kaj veš o tem, kako so ljudje takrat živeli? Se dogaja v sodobnosti? Na podlagi česa sklepaš tako?)

Književne osebe (Glavne in stranske književne osebe (opis in oznaka) Zakaj neka književna oseba naredi neko dejanje? S katerim namenom?)

Povzemanje zgodbe

V knjigi ljubezen ni najbolj odresujoča. Nikom pomaga tisti hri vedar kmalu spoznajo, da so s to ljubeznijo naredili napako. Recimo ko Piksi pokaže svojo ljubezen, do zelo lepe punce s pogodnim in se po šoli z njo začne dobivati je bilo zanj to odlično, dokler ni zvedel, da je to deklet punca organizatorja koncerta, kateri ju je opazil in začel prepričevati s Piksijem. Vendar na koncu je Piksi s svojim bandom se vedno nastopil.

V knjigi je veliko ljubezni. Malo je prave ljubezni v kateri bi oba partnerja naredila vse za drug drugega. Veliko je prevar in negotovosti. V zgodbi se Piksi zaplete v ljubezen s Suzo, katera je punca organizatorja koncerta. Ta ju vidi ko se družita in pobesni. Odrcajira zato ker je zelo popularen in si lasti Suzo. V knjigi Piksi spozna še eno deklet po imenu Alma, Je bila bolj preprosta in ne "umetna" kot Suzo. Je bolj zaupljiva in prijaznejša, vendar ga tudi ona entrat prevara s drugim članom banda. To dodatno razhlja njeno v bandu. Alma se sooči s svojimi dejanji in se kesa in opraviči Piksiju. Tako ponovno postaneta zar.

Slika 4 Primer izboljšane zapisa o pomenu ljubezni v mladinskem romanu Distorzija

SKLEPNE MISLI

Ugotavljam, da na tak način lahko med poukom učenci dobro delajo. S pomočjo povratnih informacij (mojih in sošolčevih) napredujejo. Še vedno pa iščem poti, kako priti do najbolj objektivnih ocen.